

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa**

Protokolant: st. sekr. sądowy Jolanta Jaworska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 grudnia 2013 r.

sprawy z powództwa B. Ś., J. Ś. (1), Z. Ś. i A. R.

przeciwko (...) z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie

- 1) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda B. Ś. kwotę 150 000,00 (sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki J. Ś. (1) kwotę 150 000,00 (sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 3) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda Z. Ś. kwotę 50 000,00 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 4) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki A. R. kwotę 50 000,00 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 5) w pozostałym zakresie powództwo oddala;
- 6) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda B. Ś. kwotę 3 617,00 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 7) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki J. Ś. (1) kwotę 3 617,00 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 8) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda Z. Ś. kwotę 4 117,00 (cztery tysiące sto siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 9) zasądza od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki A. R. kwotę 4 217,00 (cztery tysiące dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 10) nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 20 818,20 (dwadzieścia tysięcy osiemset osiemnaście złotych dwadzieścia groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od których powodowie byli zwolnieni.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 lutego 2013 roku powodowie B. Ś., J. Ś. (1), Z. Ś., A. R. wnieśli o zasądzenie od (...) w W.:

- 150.000,00zł na rzecz J. Ś. (1) tytułem zadośćuczynienia stosowanie do art. 24§1kc w zw. z art. 448kc za naruszenie prawnie chronionego dobra osobistego w postaci życia rodzinnego, posiadania córki i korzystania z jej pomocy oraz wsparcia w podeszłym wieku, pozytywnej więzi emocjonalnej i duchowej z córką E. Ś. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- 150.000,00zł na rzecz B. Ś. tytułem zadośćuczynienia stosowanie do art. 24§1kc w zw. z art. 448kc za naruszenie prawnie chronionego dobra osobistego w postaci życia rodzinnego, posiadania córki i korzystania z jej pomocy oraz wsparcia w podeszłym wieku, pozytywnej więzi emocjonalnej i duchowej z córką E. Ś. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- 50.000,00zł na rzecz Z. Ś. tytułem zadośćuczynienia stosowanie do art. 24§1kc w zw. z art. 448kc za naruszenie prawnie chronionego dobra osobistego w postaci życia rodzinnego, posiadania siostry i korzystania z jej pomocy oraz wsparcia, pozytywnej więzi emocjonalnej i duchowej z siostrą wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty;
- 50.000,00zł na rzecz A. R. tytułem zadośćuczynienia stosowanie do art. 24§1kc w zw. z art. 448kc za naruszenie prawnie chronionego dobra osobistego w postaci życia rodzinnego, posiadania siostry i korzystania z jej pomocy oraz wsparcia, pozytywnej więzi emocjonalnej i duchowej z siostrą wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 20 lipca 1999 roku, śmierć poniosła córka i siostra powodów – E. Ś.. Sprawcą wypadku był kierowca samochodu osobowego marki O. (...) nr rej. (...) – D. C.. Zastąpiła wypadek wywołał olbrzymi wstrząs w życiu powodów. Śmierć E. Ś. odbiła się bardzo traumatycznie na psychice powodów i wpłynęła negatywnie na ich sytuację życiową. Powodowie pozbawieni zostali codziennej obecności córki i siostry, jej pomocy wsparcia, spadła ich aktywność życiowa, co wpływa destrukcyjnie na codzienne funkcjonowanie powodów (pozew wraz z uzasadnieniem k. 2-21).

W odpowiedzi na pozew pozwany Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w W. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie

w całości. W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż w wyniku przeprowadzonego postępowania likwidacyjnego w związku ze zgłoszeniem przez powodów roszczeń odszkodowawczych, pozwany wypłacił na rzecz powodów J. Ś. (1) i B. Ś. kwotę 26.909,00zł tytułem odszkodowania. Nie znaleziono natomiast podstaw przemawiających za przyznaniem na ich rzecz zadośćuczynienia. Pozwany podniósł, iż powodowie nie udowodnili naruszenia ich dobra osobistego, zatem powództwo winno ulec oddaleniu w całości. Wskazał, iż krzywdy nie można utożsamiać z żałobą po stracie bliskiej osoby gdyż procesu żałoby nie należy traktować jako przeżycie psychopatologiczne lecz jako naturalny proces psychologiczny konieczny do adaptacji w sytuacji utraty (odpowiedź na pozew k. 88-92).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. Ś., była córką powodów J. Ś. (1) i B. Ś., a siostrą Z. Ś. i A. R.. W dniu 20 lipca 1999 roku w L. powiat W., woj. (...) zginęła w wypadku komunikacyjnym. Sprawcą wypadku był D. C., który kierując samochodem osobowym marki O. (...) nr rej. (...) nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że podczas manewru wyprzedzania samochodu osobowego marki F. (...) o nr rej. (...) nie dostosował techniki jazdy do sytuacji na drodze wskutek czego utracił panowanie nad pojazdem i zjechał do przydrożnego rowu uderzając w drzewo w wyniku czego pasażerki tego samochodu E. Ś. i A. P. poniosły śmierć na miejscu. Wina sprawy przedmiotowego wypadku została przesądzona

wyrokiem Sądu Rejonowego we Włodawie z dnia 27 stycznia 2000 roku (odpisy skrócone aktów urodzenia k. 41-44, wyrok k. 45-46).

W dniu zdarzenia pojazd nie posiadał umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (k. 62 akt likwidacyjnych szkody).

Powódka J. Ś. (1)urodziła się w dniu (...) roku, ma wykształcenie podstawowe, pracowała jako siostra PCK, zajmowała się też prowadzeniem gospodarstwa rolnego, obecnie pobiera świadczenie emerytalne. Po śmierci córki E. Ś.u powódki pojawiła się przewlekła reakcja depresyjna jako reakcja żałoby. Tego typu depresja powstaje w wyniku urazu psychicznego bezpośrednio poprzedzającego jej pojawienie się. W przypadku powódki czynnikiem urazowym była nagła śmierć córki. Psychiczny ból, jakiemu powódka musiała podołać zawierał takie uczucia jak samotność, rozpacz, żal, pustkę, poczucie straty, lęk. Po informacji o śmierci córki u powódki pojawiło się odrętwienie, oszołomienie. Reakcje te były u niej szczególnie nasilone i widoczne ze względu na nagłą i niespodziewaną śmierć dziecka, powódka nie miała możliwości przygotowania się na stratę. Po okresie zaprzeczania i silnego protestu nastąpiła u badanej dezorganizacja zachowania przejawiająca się w trudnościach z codzienną aktywnością – powódka po śmierci córki na pewien czas całkowicie wycofała się z życia rodzinnego, z kontaktów społecznych, zaniedbywała pracę, nie radziła sobie z codziennymi obowiązkami, odczuwała anhedonię, odrętwienie uczuciowe. Pojawiły się także u powódki zaburzenia rytmów biologicznych – snu i łaknienia. Powódka wymagała wówczas pomocy psychoterapeutycznej jednak nie skorzystała z niej. Uczęszczała natomiast przez pewien czas do psychiatry, przyjmowała leki, które pozwoliły jej przetrwać najgorszy okres żałoby. Obecnie powódka już tak silnie nie koncentruje się na przeżywaniu żałoby, chociaż wzmianki na temat jej córki wywołują jeszcze negatywne emocje(smutek, żal, tęsknotę). Żałoba po śmierci córki spowodowała u powódki długotrwały uszczerbek na zdrowiu. W chwili obecnej stan psychiczny powódki jest wyrównany, można uznać, że powódka przeszła cały proces żałoby (opinia biegłej sądowej psycholog k. 145-149).

Z. Ś.urodził się w dniu (...)roku we W., mieszka w miejscowości Ż.z żoną i dwójką dzieci, ma wykształcenie wyższe magisterskie, pracuje w Zakładzie (...)w S.na stanowisku wychowawcy. W chwili śmierci E. Ś., powód był studentem I roku studiów filologii (...). Po śmierci siostry, u powoda Z. Ś.pojawiła się przewlekła reakcja adaptacyjna jako reakcja żałoby po utraconym bardzo bliskim członku rodziny. Naturalną konsekwencją tego jest występowanie takich uczuć jak żal, smutek, przygnębienie, poczucie straty. Bezpośrednio po śmierci siostry E. Ś., powód miewał kłopoty ze snem, okresowo w nocy pojawiał się nieokreślony lęk, płacz, powód odizolował się od otoczenia, bardzo długo nie spotykał się z rówieśnikami, unikał kontaktu i rozmów z innymi członkami rodziny. Nie zaniedbał swoich codziennych obowiązków ale miał kłopoty z ich należyтым wypełnianiem. Podczas nauki na studiach pojawiły się trudności z koncentracją uwagi i zapamiętywaniem, co utrudniało mu satysfakcjonujące opanowanie materiału i uzyskiwanie najlepszych wyników do czego przywykł. Powodowi towarzyszyła także anhedonia, zaniedbał swoje hobby, przestał spędzać wolny czas w sposób aktywny i wśród ludzi, co wcześniej sprawiało mu przyjemność. Okres taki trwał u powoda około dwóch lat, następnie powód zaczął stopniowo powracać do normalnego rytmu, skończył studia, znalazł pracę, która go satysfakcjonuje, założył rodzinę. Okres żałoby powód ma już za sobą. Powód nadal jednakże odczuwa naturalne w przypadku utraty kogoś bliskiego – brak tej osoby, tęsknoty za nią (opinia biegłej sądowej psycholog k. 151-155).

Powód B. Ś.urodził się w dniu (...)roku w Lubieniu, ma wykształcenie podstawowe, pracował fizycznie w budownictwie oraz w gospodarstwie rolnym, w chwili obecnej pobiera świadczenie rentowe. Sytuacja, w której powód znalazł się po wypadku córki E. Ś.spowodowała wystąpienie u niego przewlekłej reakcji depresyjnej związanej z ciężkim, traumatycznym przeżyciem jakim była śmierć jego córki. Powód odczuwał psychiczny ból, samotność, rozpacz, pustkę, lęk. Z czasem pogrążył się w smutku, był przygnębiony, apatyczny, odczuwał żal i ból, miał ogromne poczucie straty i osamotnienia, tęsknoty, świadomość niemożności realizowania wspólnych planów. Powód miał nieuzasadnione poczucie winy, ciągle myślał o córce, każde jej wspomnienie powodowało u powoda rozrzewnienie, płacz, powód miał problemy ze snem i apetytem. Obecnie, wspominanie córki nadal wywołuje u powoda negatywne emocje (smutek, żal, a w konsekwencji płacz). Powód przeszedł już proces żałoby, żałoba po śmierci córki E. Ś.spowodowała u powoda długotrwały uszczerbek na zdrowiu. W chwili obecnej stan psychiczny powoda jest wyrównany (opinia biegłej sądowej psycholog k. 157-160).

Powódka A. R. urodziła się w dniu (...) roku we W., ma dwoje dzieci. Powódka ma wykształcenie wyższe, ukończyła pedagogikę wczesnoszkolną, pracuje w zawodzie nauczyciela. Bezpośrednio po śmierci siostry E. Ś. powódka miewała kłopoty ze snem, okresowo w nocy pojawiał się nieokreślony lęk, płacz. Powódka izolowała się od otoczenia, bardzo długo nie spotykała się ze znajomymi, unikała kontaktu i rozmów z innymi członkami rodziny. Nie zaniedbywała swoich codziennych obowiązków ale miała kłopoty z ich należyty, sumiennym wypełnianiem, z trudem radziła sobie z prowadzeniem domu, opieką nad dziećmi, pracą zawodową. Pojawiły się u powódki problemy z koncentracją uwagi. Powódce towarzyszyła także anhedonia, powódka unikała miejsc rozrywek, imprez, wolny czas spędzała w samotności rozwijając swoje hobby – była to jedyna czynność, która pozwalała powódce na odreagowanie nagromadzonych negatywnych emocji. Okres takiej głębokiej żałoby trwał u powódki około dwóch lat, następnie powódka zaczęła stopniowo powracać do normalnego rytmu życia w rodzinie, w pracy, wśród znajomych. Okres żałoby powódka ma już za sobą, powódka nadal jednakże odczuwa brak siostry, tęsknotę za nią (opinia biegłej sądowej psycholog k. 162-165).

Powódka J. Ś. (1) obecnie ma 63 lata, B. Ś. 64 lata, Z. Ś. ma 43 lata, zaś A. R. 35 lat. Powodowie J. i B. Ś. zawarli związek małżeński w 1970 roku, od początku do chwili obecnej stosunki pomiędzy małżonkami układają się bardzo dobrze. Ze związku tego urodziło się troje dzieci: E. Ś., Z. Ś. i A. R.. W dniu 20 lipca 1999 roku E. Ś. zginęła w wypadku samochodowym, przed śmiercią zamieszkiwała wraz z rodzicami. Relacje pomiędzy E. Ś. a rodzicami i rodzeństwem układały się bardzo dobrze, E. Ś. miała bardzo dobry kontakt z matką, ojcem oraz bratem i siostrą, powodowie mieli oparcie w córce, mogli na nią liczyć. Tworzyli szczęśliwą rodzinę. Wiadomość o śmierci córki i siostry była dla powodów traumatycznym przeżyciem, wycofali się oni z życia towarzyskiego, czuli rozpacz, żal, smutek, przygnębienie, stracili sens życia (wywiad środowiskowy k. 137-144, zeznania J. M. k. 121, zeznania H. M. k. 121, zeznania powódki J. Ś. (1) k. 121 w zw. z k. 184, zeznania B. Ś. k. 121 w zw. z k. 184, zeznania Z. Ś. k. 121 w zw. z k. 184, zeznania A. R. k. 121 w zw. z k. 184).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody, zgromadzone w aktach sprawy, których prawdziwości, autentyczności i zgodności z oryginałem żadna ze stron procesu, reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników nie kwestionowała.

W sprawie przeprowadzono dowód z opinii biegłego sądowego psychologa. W ramach kontroli merytorycznej i formalnej tych opinii, Sąd nie dopatrył się żadnych nieprawidłowości nakazujących odebranie im przymiotu pełnowartościowego źródła dowodowego. Biegła wskazała wszelkie przesłanki przyjętego rozumowania, przedstawiła także jego tok oraz omówiła ich wyniki końcowe. Wnioski płynące z opinii są klarowne i wynikają z przyjętych podstaw. Sąd nie dopatrył się w nich błędów logicznych, niezgodności z życiowym doświadczeniem bądź też niespójności z pozostałym materiałem dowodowym, końcowo podzielając wnioski specjalisty. W tych warunkach przedmiotowe opinie posłużyły za pełnowartościową podstawę dokonanych ustaleń faktycznych, pozwalając także na weryfikację wiarygodności dowodów osobowych. Sąd uwzględnił także zeznania powodów oraz świadków w zakresie rodzaju, długotrwałości, intensywności cierpień powodów po śmierci E. Ś. oraz więzi łączących powodów z E. Ś. i stosunków panujących w rodzinie Ś., gdyż są zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. W ocenie Sądu, dowody uznane za wiarygodne w opisanej konfiguracji, tworzą łańcuch dowodów niesprzecznych wewnątrz i pozwalają na ustalenie stanu faktycznego w stopniu wystarczającym dla jednoznacznego wyrokowania w sprawie, przy wysnuwaniu wniosków zgodnych z zasadami logicznego rozumowania i opartych na doświadczeniu życiowym. Zgodnie z treścią art. 328 § 2 k.p.c. Sąd jest zwolniony ze wskazywania przyczyn, dla których dał wiarę dowodom stanowiącym podstawę ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo jest zasadne.

Kwestia odpowiedzialności pozwanego (...) w W. wobec powódki za skutki wypadku, którego sprawcą był D. C. była co do zasady bezsporna.

W zakresie podstaw prawnych odpowiedzialności za szkodę komunikacyjną stwierdzić trzeba, że posiadacz pojazdu ponosi odpowiedzialność za skutki wypadku na podstawie art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., natomiast odpowiedzialność pozwanego (...) za szkody, będące następstwem wypadku powódki wynika z art. 51 ust. 2 pkt 2a w zw. z art. 4 pkt 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 28 lipca 1990 r. (Dz.U. z 1990 r., Nr 59, poz. 344) - w brzmieniu tekstu jednolitego z dnia 1 kwietnia 1999 r. (Dz.U. z 1996 r., Nr 11, poz. 62), mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, zgodnie z którym, do zadań (...) należy zaspokajanie roszczeń osób uprawnionych z tytułu umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody na mieniu i osobie, gdy posiadacz zidentyfikowanego pojazdu mechanicznego, którego ruchem szkodę tę wyrządzono, nie był ubezpieczony ubezpieczeniem obowiązkowym.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego (1999 r.) przed dniem 3.08.2008 r., mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją art. 446 kc, dokonaną art. 1 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) skutkiem, której został wprowadzony do porządku prawnego art. 446 § 4 kc przewidujący zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej i prima facie wysuwana bywa teza, jak czyni to strona pozwana, iż brak było przepisu umożliwiającego powodom bezpośrednio domaganie się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej.

Jednakże taka wykładnia przepisów obowiązującego ówczesnie statutu przyjmuje błędnie istnienie luki prawnej, która de facto ma charakter pozorny i którą likwiduje konsekwentne, najnowsze orzecznictwo sądów powszechnych. Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje, bowiem, na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. i zasady tej nie wyłączał art. 34 przywołanej ustawy ubezpieczeniowej (tak wprost uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 20 grudnia 2012 r. III CZP 93/12 BSN 2013/1, z dnia 7.11.2012 r. III CZP 67/12, z dnia 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11, z dnia 22 października 2010 roku III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku w sprawie IV CSK 307/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku w sprawie I ACa 1137/07). Sąd Okręgowy podziela powyższe wnioski.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powodowie, w następstwie śmierci osoby bliskiej, nie doznali wstrząsu psychicznego prowadzącego do rozstroju ich zdrowia (żałoba nie jest jednostką chorobową), lecz wyłącznie krzywdy w postaci cierpień psychicznych (por. kategoryczne wnioski biegłego psychologa), podstawy do kompensaty tego uszczerbku nie może stanowić, zatem art. 445 § 1 k.c. Zasadna jest, tym samym, ocena tych roszczeń poprzez zastosowanie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Z przepisu art. 24 § 1 kc wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodzie. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego

Z art. 24 KC wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. Z domniemania bezprawności pokrzywdzony korzysta więc zawsze wtedy, gdyby bez tego domniemania ochrona nie byłaby mu przyznana.

W przedmiotowej sprawie oczywiste jest, że śmierć córki i siostry powodów była powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem kierowcy samochodu O. (...) – D. C. (vide wyrok skazujący za występki z art. 177 § 2 k.k. – k. 45), za którego ponosi zastępczą odpowiedzialność pozwany.

Katalog dóbr osobistych, do którego odwołuje się art. 23 k.c., ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost w art. 23 k.c. należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega wątpliwości, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego w sprawie IV CSK 307/09).

Reasumując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła córka i siostra powodów zamieszkująca z nimi w jednym gospodarstwie domowym, było bezprawnym naruszeniem ich dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi rodzinnych.

W sprawie zostało wykazane, że sprawca wypadku, dopuścił się bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powodów, Sąd był zatem uprawniony do przyznania im odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Na podstawie art. 448 k.c. kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Ustalenie krzywdy – i jej rozmiaru – ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok SN z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok SN z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

W realiach sprawy ustalono jednoznacznie, że istotne cierpienia psychiczne powodów miały charakter przemijający, w wymiarze do dwóch lat od śmierci E. Ś., o charakterystyce degresywnej odczuwanego żalu i zaburzeń, nie wykraczały poza okres żałoby charakterystyczny dla kręgu kulturowego, w którym funkcjonują powodowie. Biegły psycholog kliniczny nie stwierdził przedłużonej reakcji żałoby, czy innych zaburzeń, po wskazanym czasie, ustalając samodzielnie (bez udziału pomocy specjalistycznej) wygaszenie tych negatywnych stanów w psychice, przez powodów. Wnioski biegłego korelują z faktami ustalonymi w sprawie i wysuwanymi, w oparciu o nie oraz zasady doświadczenia życiowego, wnioskowaniami Sądu. Należy zauważyć, iż po śmierci córki E. Ś. u powódki pojawiła się przewlekła reakcja depresyjna jako reakcja żałob. Psychiczny ból, jakiemu powódka musiała podołać zawierał takie uczucia jak samotność, rozpacz, żal, pustkę, poczucie straty, lęk. Po informacji o śmierci córki u powódki pojawiło się odrętwienie, oszołomienie. Reakcje te były u niej szczególnie nasilone i widoczne ze względu na nagłą i niespodziewaną śmierć dziecka, powódka nie miała możliwości przygotowania się na stratę. Po okresie zaprzeczania i silnego protestu nastąpiła u badanej dezorganizacja zachowania przejawiająca się w trudnościach z codzienną aktywnością – powódka po śmierci córki na pewien czas całkowicie wycofała się z życia rodzinnego, z kontaktów społecznych,

zaniedbywała pracę, nie radziła sobie z codziennymi obowiązkami, odczuwała anhedonię, odrętwienie uczuciowe. Pojawiły się także u powódki zaburzenia rytmów biologicznych – snu i łaknienia. Powódka wymagała wówczas pomocy psychoterapeutycznej jednak nie skorzystała z niej. Uczęszczała natomiast przez pewien czas do psychiatry, przyjmowała leki, które pozwoliły jej przetrwać najgorszy okres żałoby. Obecnie powódka już tak silnie nie koncentruje się na przeżywaniu żałoby, chociaż wzmianki na temat jej córki wywołują jeszcze negatywne emocje (smutek, żal, tęsknotę). Żałoba po śmierci córki spowodowała u powódki długotrwały uszczerbek na zdrowiu. W chwili obecnej stan psychiczny powódki jest wyrównany, można uznać, że powódka przeszła cały proces żałoby. Po śmierci siostry, u powoda Z. Ś. pojawiła się przewlekła reakcja adaptacyjna jako reakcja żałoby po utraconym bardzo bliskim członku rodziny. Naturalną konsekwencją tego jest występowanie takich uczuć jak żal, smutek, przygnębienie, poczucie straty. Bezpośrednio po śmierci siostry E. Ś., powód miewał kłopoty ze snem, okresowo w nocy pojawiał się nieokreślony lęk, płacz, powód odizolował się od otoczenia, bardzo długo nie spotykał się z rówieśnikami, unikał kontaktu i rozmów z innymi członkami rodziny. Nie zaniedbał swoich codziennych obowiązków ale miał kłopoty z ich należyтым wypełnianiem. Podczas nauki na studiach pojawiły się trudności z koncentracją uwagi i zapamiętywaniem, co utrudniało mu satysfakcjonujące opanowanie materiału i uzyskiwanie najlepszych wyników do czego przywykł. Powodowi towarzyszyła także anhedonia, zaniedbał swoje hobby, przestał spędzać wolny czas w sposób aktywny i wśród ludzi, co wcześniej sprawiało mu przyjemność. Okres taki trwał u powoda około dwóch lat, następnie powód zaczął stopniowo powracać do normalnego rytmu, skończył studia, znalazł pracę, która go satysfakcjonuje, założył rodzinę. Okres żałoby powód ma już za sobą. Powód nadal jednakże odczuwa naturalne w przypadku utraty kogoś bliskiego – brak tej osoby, tęsknoty za nią. Sytuacja, w której powód B. Ś. znalazł się po wypadku córki E. Ś. spowodowała wystąpienie u niego przewlekłej reakcji depresyjnej związanej z ciężkim, traumatycznym przeżyciem jakim była śmierć jego córki. Powód odczuwał psychiczny ból, samotność, rozpacz, pustkę, lęk. Z czasem pogrążył się w smutku, był przygnębiony, apatyczny, odczuwał żal i ból, miał ogromne poczucie straty i osamotnienia, tęsknoty, świadomość niemożności realizowania wspólnych planów. Powód miał nieuzasadnione poczucie winy, ciągle myślał o córce, każde jej wspomnienie powodowało u powoda rozrzewnienie, płacz, powód miał problemy ze snem i apetytem. Obecnie, wspomnianie córki nadal wywołuje u powoda negatywne emocje (smutek, żal, a w konsekwencji płacz). Powód przeszedł już proces żałoby, żałoba po śmierci córki E. Ś. spowodowała u powoda długotrwały uszczerbek na zdrowiu. W chwili obecnej stan psychiczny powoda jest wyrównany. Natomiast powódka A. R. bezpośrednio po śmierci siostry E. Ś. powódka miewała kłopoty ze snem, okresowo w nocy pojawiał się nieokreślony lęk, płacz. Powódka izolowała się od otoczenia, bardzo długo nie spotykała się ze znajomymi, unikała kontaktu i rozmów z innymi członkami rodziny. Nie zaniedbywała swoich codziennych obowiązków ale miała kłopoty z ich należyтым, sumiennym wypełnianiem, z trudem radziła sobie z prowadzeniem domu, opieką nad dziećmi, pracą zawodową. Pojawiły się u powódki problemy z koncentracją uwagi. Powódce towarzyszyła także anhedonia, powódka unikała miejsc rozrywek, imprez, wolny czas spędzała w samotności rozwijając swoje hobby – była to jedyna czynność, która pozwalała powódce na odreagowanie nagromadzonych negatywnych emocji. Okres takiej głębokiej żałoby trwał u powódki około dwóch lat, następnie powódka zaczęła stopniowo powracać do normalnego rytmu życia w rodzinie, w pracy, wśród znajomych. Okres żałoby powódka ma już za sobą, powódka nadal jednakże odczuwa brak siostry, tęsknotę za nią.

W judykaturze akcentuje się, że na rozmiar krzywdy związanej ze śmiercią osoby bliskiej mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań, poczucie osamotnienia i pustki, wstrząs psychiczny, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia osoby bliskiej (nerwicy, depresji), stopień w jakim pokrzywdzony potrafił się znaleźć w nowej rzeczywistości (por. uzasadnienie wyroku SA w Lublinie z dnia 8.08.2012 r. I ACa 330/12). Bez powtarzania dokonanych ustaleń, należy tylko zaakcentować, że u wszystkich powodów wskutek śmierci córki i siostry powstały uczucie pustki, tęsknoty i osamotnienia, które trwają do chwili obecnej, mimo upływu 14 lat od śmierci E. Ś..

Śmierć córki i siostry w pewnym stopniu unicestwiła aktywność życiową powodów i wpłynęła na ich funkcjonowanie emocjonalne, społeczne. W konsekwencji, mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że krzywda powódki J. Ś. (1) ustalona w sprawie, w opisanym powyżej wymiarze, będzie w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 150.000,00zł, krzywda powoda B. Ś. ustalona w sprawie, w opisanym powyżej wymiarze, będzie w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 150.000,00zł, krzywda powódki A. R. ustalona w

sprawie, w opisanym powyżej wymiarze, będzie w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 50.000,00zł, zaś krzywda powoda Z. Ś. ustalona w sprawie, w opisanym powyżej wymiarze, będzie w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 50.000,00zł, a kwoty te, adekwatne do ustalonych w sprawie rodzajów cierpień powodów, czasu ich trwania oraz oddziaływania na życie powodów, przy uwzględnieniu nadal odczuwanych okresowo negatywnych emocji, z pozytywnymi rokowaniami na przyszłość w tym względzie, są właściwe dla zatarcia negatywnych emocji lub co najmniej złagodzenia odczucia krzywdy zwłaszcza wobec dużo wcześniejszego (niż wysunięcie roszczeń finansowych) bezspornego odzyskania już przez powodów równowagi psychicznej, przy jednoczesnym utrzymaniu w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa i rekompensowaniu z góry tych skutków zdarzenia, jakie sporadycznie (okresowo) powodowie będą (w funkcji degresywnej, do całkowitego wygaszenia) odczuwać jeszcze w przyszłości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 84/12, LEX 1124827, tak też uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 08.12.1973 III CZP 37/73 OSNC 1974. p.145).

Sąd zasądził odsetki ustawowe od powyższych kwot zadośćuczynienia od następnego dnia od dnia wyrokowania, tj. od dnia 31 grudnia 2013 roku gdyż fakty dotyczące okoliczności sytuacji w jakiej znaleźli się powodowie po śmierci córki i siostry podlegały ocenie Sądu dopiero w dacie wyrokowania. Od tej zatem chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.), zatem żądanie pozwu odnoszące się do daty wcześniejszej zasądzenia odsetek ustawowych było niezasadne. W pozostałym zakresie co do żądania akcesoryjnego w zakresie odsetek ustawowych, Sąd powództwo oddalił jako nieudowodnione i nie mające uzasadnienia w realiach niniejszej sprawy (punkt 1-5 wyroku).

Orzeczenie o kosztach oparto na przepisie art. 98 kpc w zw. z a art.108§1kpc.

Powodowie wygrali proces w całości, a zatem pozwany jako strona przegrywająca winien zwrócić rzeczywiste poniesione koszty procesu.

Powódka J. Ś. (1) poniosła wydatek w sprawie w kwocie 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa, koszt wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 3.600,00zł, zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. (Dz.U. 2002/163/1348 i 1349 ze zm.). Celowe koszty powódki J. Ś. (1) wyniosły zatem łącznie 3.617,00zł, co skutkować musiało zasądzeniem od pozwanego na jej rzecz powyższej kwoty (punkt 7 wyroku).

Powód B. Ś. poniósł wydatek w sprawie w kwocie 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa, koszt wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 3.600,00zł, zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. (Dz.U. 2002/163/1348 i 1349 ze zm.). Celowe koszty powoda B. Ś. wyniosły zatem łącznie 3.617,00zł, co skutkować musiało zasądzeniem od pozwanego na jego rzecz powyższej kwoty (punkt 6 wyroku).

Powód Z. Ś. poniósł wydatek w sprawie w kwocie 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa, koszt wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 3.600,00zł, zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. (Dz.U. 2002/163/1348 i 1349 ze zm.) oraz 500,00zł tytułem części opłaty sądowej od pozwu. Celowe koszty powoda Z. Ś. wyniosły zatem łącznie 4.117,00zł, co skutkować musiało zasądzeniem od pozwanego na jego rzecz powyższej kwoty (punkt 8 wyroku).

Powódka A. R. poniosła wydatek w sprawie w kwocie 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa, koszt wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy prawnego w kwocie 3.600,00zł, zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. (Dz.U. 2002/163/1348 i 1349 ze zm.), część opłaty sądowej od pozwu w kwocie 300,00zł oraz uiściła zaliczkę na opinię biegłego w kwocie 300,00zł. Celowe koszty powódki A. R. wyniosły zatem łącznie 4.217,00zł, co skutkować musiało zasądzeniem od pozwanego na jej rzecz powyższej kwoty (punkt 9 wyroku).

Powodowie J. Ś. (1) i J. Ś. (2) byli zwolnieni od ponoszenia kosztów sądowych w całości, zaś powodowie Z. Ś. i A. R. byli zwolnieni od ponoszenia kosztów sądowych w części. Kosztami tymi sąd obciążył pozwanego na podstawie art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Na koszty te składa się część opłaty sądowej od pozwu w wysokości 19.200,00zł i wydatki na opinie biegłego w kwocie 1.618,20zł, które na czas procesu wydatkowane były z sum budżetowych (punkt 10 wyroku).

Mając powyższe na względzie i na podstawie cytowanych wyżej przepisów orzeczono jak w wyroku.